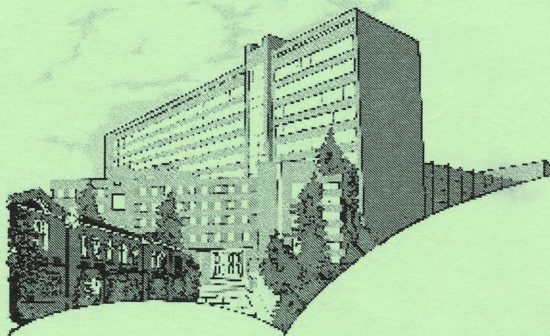

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Факультет дошкільної та початкової освіти
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

*до атестації здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»
зі спеціальності 013 Початкова освіта
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка*

Денна, заочна форма навчання

Херсон - 2018

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Пояснювальні записки та зразки орієнтовних відповідей	12
I блок-модуль «Педагогіка і психологія вищої школи»	12
Педагогіка вищої школи (д.п.н., проф. Б.М. Андрієвський)	12
Психологія вищої школи (к.псих.н., доц. О.В. Казаннікова)	12
Актуальні проблеми сучасної початкової школи (к.п.н., доц. І.В. Гриценко)	18
II блок-модуль «Методики викладання педагогіки у ЗВО»	25
Методика викладання дидактики у ЗВО (к.п.н., доц. Гриценко І.В.)	25
Методика викладання теорії виховання у ЗВО (к.п.н., доц. Денисенко В.В.)	30
III блок-модуль «Методики навчання дисциплін початкової школи у ЗВО»	41
Методика викладання галузі «Мова і література» у ЗВО (д.п.н., доц. І.А. Нагрибельна)	41
Методика викладання галузі «Математика» в початковій школі у ЗВО (к.п.н., доц. В.В. Ляпіна)	47
Методика викладання галузей «Природознавство», «Суспільствознавство» в початковій школі у ЗВО (к.п.н., доц. Н.М. Борисенко)	52
Методика викладання галузей «Технології», «Мистецтво» у ЗВО (к.п.н., доц. Т.М. Голінська)	58
Методика викладання галузі «Мистецтво» у ЗВО (к.п.н., доц. Т.М. Голінська)	63
СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ	68
Спеціалізація: Англійська мова Англійська мова з методикою навчання (к.ф.н., доц. Л.М. Покорна, к.ф.н., доц. І.В. Валуєва)	68
Спеціалізація: Логопедія Логопедія з історією логопедії (к.п.н., доц. Н.В. Кабельникова)	75
Спеціалізація: Дитяча психологія Дитяча практична психологія (к.психол.н., доц. О.В. Казаннікова)	81
Спеціалізація: Основи інформатики Основи інформатики з методикою навчання в початкових класах (к.п.н., доц. О.В. Саган)	86

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Пояснювальні записки та зразки орієнтовних відповідей.....	12
I блок-модуль «Педагогіка і психологія вищої школи».....	12
Педагогіка вищої школи (д.п.н., проф. Б.М. Андрієвський).....	12
Психологія вищої школи (к.псих.н., доц. О.В. Казаннікова).....	12
Актуальні проблеми сучасної початкової школи (к.п.н., доц. І.В. Гриценко).....	18
II блок-модуль «Методики викладання педагогіки у ЗВО»	25
Методика викладання дидактики у ЗВО (к.п.н., доц. Гриценко І.В.).....	25
Методика викладання теорії виховання у ЗВО (к.п.н., доц. Денисенко В.В.).....	30
III блок-модуль «Методики навчання дисциплін початкової школи у ЗВО».....	41
Методика викладання галузі «Мова і література» у ЗВО (д.п.н., доц. І.А. Нагрибельна).....	41
Методика викладання галузі «Математика» в початковій школі у ЗВО (к.п.н., доц. В.В. Ляпіна).....	47
Методика викладання галузей «Природознавство», «Суспільствознавство» в початковій школі у ЗВО (к.п.н., доц. Н.М. Борисенко).....	52
Методика викладання галузей «Технології», «Мистецтво» у ЗВО (к.п.н., доц. Т.М. Голінська).....	58
Методика викладання галузі «Мистецтво» у ЗВО.....	63
(к.п.н., доц. Т.М. Голінська).....	63
СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ.....	68
Спеціалізація: Англійська мова Англійська мова з методикою навчання (к.ф.н., доц. Л.М. Покорна, к.ф.н., доц. І.В. Валуєва).....	68
Спеціалізація: Логопедія Логопедія з історією логопедії (к.п.н., доц. Н.В. Кабельникова).....	75
Спеціалізація: Дитяча психологія Дитяча практична психологія (к.психол.н., доц. О.В. Казаннікова).....	81
Спеціалізація: Основи інформатики Основи інформатики з методикою навчання в початкових класах (к.п.н., доц. О.В. Саган).....	86

Спеціалізація: Укранознавство	Українознавство з методикою навчання (к.ф.н., доц. Н.І. Сидоренко).....	90
Розділ 2. Питання до іспиту		96
I блок-модуль «Педагогіка і психологія вищої школи»		
(1.1. - 1.50)		96
II блок-модуль «Методики викладання педагогіки у ЗВО»		
(2.1-2.60)		101
III блок-модуль «Методики навчання дисциплін початкової школи у ЗВО» (3.1-3.100)		102
Перелік питань для атестації за спеціалізаціями		109
Англійська мова (4.1-4.50).....		109
Логопедія (5.1-5.50)		113
Дитяча психологія (6.1-6.50).....		115
Основи інформатики (7.1-7.50).....		117
Українознавство (8.1-8.50)		120

- 8. Особистісна і професійна підготовка вчителя – локомотив якісних змін в освіті.
- Таким чином, сучасна ситуація розвитку шкільної освіти потребує розуміння її якості як цілісного інтегрованого результату, на який впливає багато чинників: доступність одержання початкової освіти, можливість використання здобутків дошкільної освіти, створення сприятливого освітнього середовища, якісний зміст і сучасні підручники, повноцінна реалізація ідей особистісно зорієнтованої освіти, сформованість ключових компетентностей, технологізація методики, моніторинг як засіб управління якістю, особистісна і професійна підготовка вчителя. Високої якості початкової освіти можна досягти у кожній школі, якщо там працює колектив односторонців, панує дух партнерства, взаємної підтримки і надихаючого управління

II БЛОК-МОДУЛЬ

«МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПЕДАГОГІКИ У ЗВО»

Методика викладання дидактики у ЗВО

к.п.н., доц. І.В. Гриценко

Пояснювальна записка до курсу

Формування інформаційно-технологічного суспільства, докорінні зміни в соціально-економічному, духовному розвитку держави потребують підготовки викладача нової генерації. Реалізація цього стратегічного завдання зумовлена глибинними змінами в системі й структурі вищої освіти та необхідністю її інтеграції в європейський освітній простір. Сучасні умови суспільного розвитку потребують переходу на нові концепції підготовки фахівців для вищої школи, підвищення рівня професіоналізму, компетентності, культури майбутнього викладача.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів рівня вищої освіти «магістр» спеціальності «Початкова освіта» спеціальних знань та умінь, призначених для виконання відповідних педагогічних функцій, пов'язаних з

викладацькою діяльністю фахівців спеціальності «Початкова освіта».

Завдання дисципліни:

пізнавальні: вивчення вікових та індивідуальних особливостей молоді і врахування їх в організації роботи; ознайомлення студентів з основами компетентнісного підходу до підготовки вчителя, з етапами підготовки викладача до лекційних, семінарських занять, консультацій; з особливостями розробки конспектів лекцій, презентаційних матеріалів та підготовки тестових завдань; з практикою проєктної діяльності майбутнього викладача та використанням інформаційно-комунікаційного забезпечення;

практичні: організація та проведення навчально-виховної роботи з педагогічного циклу дисциплін, а саме курсу «Дидактика» зі студентами ліцеїв, коледжів, закладів вищої освіти III-IV рівнів акредитації; формування умінь організації змістовної самостійної діяльності студентів; узагальнення власного педагогічного досвіду та прогнозування щодо його застосування, корекції, поширення; розробка опорних схем, наочних, дидактичних посібників та інших видів методичного забезпечення для різних аспектів роботи;

методичні: аналіз педагогічного досвіду початкової та вищої освіти, творче впровадження його у свою роботу; формування інформатичних компетентностей майбутніх вчителів початкової школи; вивчення психолого-педагогічної методичної літератури та вдосконалення на її основі власного досвіду (професійного рівня).

Очікувані результати навчання: студент має знати зміст та завдання методики викладання дидактики у ЗВО; освітнього процесу та вимоги до його організації; мету, зміст, методи, форми організації навчальної діяльності студентів; критерії оцінювання результатів; типи та структуру лекційних і семінарських занять; закономірності та принципи навчання; педагогічні погляди вчених-педагогів минулого в Україні та за кордоном. Студент має вміти застосовувати базові знання з дидактики у навчально-виховній діяльності; вивчати передовий педагогічний досвід; досліджувати і впроваджувати інноваційні та інформаційно-комунікаційні технології.

Список використаних джерел

Основна література:

1. Бондар В. І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів – К., 1996. – 223с.
2. Гриценко І.В., Денисенко В.В. Методика викладання педагогіки у ВНЗ. – Херсон; ХНТУ, 2017. - 126с.
3. Дубасенюк О.А. Методика викладання педагогіки: навчальний посібник. / О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 492 с.
4. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології; Навч. Посіб. – К., 2014. – 352 с.
5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.метод. посіб. /Пошетун О., Пироженко Л. – К.: ВСК, 2014. - 192 с.
6. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и методикам обучения. – СПб.: Питер, 2004. – 541 с.

Додаткова література:

1. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи: Навчальний посібник/ Світлана Вітвицька,; М-во освіти і науки України, Житомирський державний пед. ун-т ім. Івана Франка. - К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 314 с.
2. Лекції з педагогіки вищої школи: Навчальний посібник/ Ред. В. І. Лозова. - Харків: Освіта. Виховання. Спорт, 2006. - 495 с.
3. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навчальний посібник для магістрантів вищих навчальних закладів/ Зінаїда Слєпкань,; Ред. Л. О. Біда. - К.: Вища школа, 2005. - 238 с.
4. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи. Навч. посібник для студентів вищих пед. закладів освіти. – К.; ВСК, 2011. – 524с.

Internet – ресурси:

1. Концепція «Нова українська школа» - www.mon.gov.ua.
2. Educational Era - cneliz jykfy-jcdinb – [https //www/ed-era.com](https://www/ed-era.com).
edu.com/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=51Itemid=306&limit=10&limitstart=10.

3. Всеукраїнський портал «Початкове навчання»: www.nachalka.com.ua.
4. Уваров А.Ю. Ключевые компоненты распространения новых педагогических практик // Вопросы информатизации образования. - Вып. 11 // http://npstoik.ru/vio/inside.php?ind=articles&article_key=272.

План-схема побудови відповіді

1. Чітке визначення сутності поняття, явища чи процесу, що розглядається.
2. Аналіз основних характеристик поняття, явища.
3. Розкриття змісту педагогічного завдання, що пов'язане з поняттям.
4. Стислий підсумок (резюме).

Зразок орієнтовної відповіді

Питання. *Методика вивчення теми «Методи навчання»: вибір і поєднання методів навчання.*

В освітньому процесі, як відомо, взаємодіють такі компоненти: мотив, зміст, способи дії, оцінка результату діяльності. Повноцінне функціонування їх на уроці не можна забезпечити якимось одним методом чи засобом навчання. Щоразу вчитель має вдумливо оцінювати можливості відомих йому методів для розв'язання завдань як уроку взагалі, так і кожного конкретного його етапу.

Сучасна дидактика орієнтує вчителів не на універсалізацію тих чи інших методів, а на розуміння їх сильних і слабких сторін, пошуки оптимального поєднання переваг кожного з них. Іншими словами, виходимо з того, що найкращий метод - той, який найбільшою мірою відповідає змісту навчання, підготовленості класу, сприяє економному використанню часу. Щоб вибрати оптимальні методи й засоби навчання, рекомендується надати студентам такий алгоритм міркування:

Як буде організоване вивчення теми - методом самостійної роботи чи під керівництвом учителя?

Як буде організоване вивчення теми - пошуковим методом чи репродуктивним?

Як поєднуюватимуться на уроці словесні, наочні й практичні методи, які засоби навчання для цього використовуватимуться?

Які методи стимулювання активності школярів будуть

застосовані на уроці?

Які методи контролю й самоконтролю будуть застосовані для перевірки засвоєння нового матеріалу під час первинного закріплення? (Ю.К.Бабанський, М.М.Поташник).

Дидактично обґрунтовано оцінити можливості навчального матеріалу, а потім і вибрати оптимальні методи досить складно. У цьому процесі слід урахувувати можливості учнів, ретельно вивчати відповідні розділи навчальних програм у зіставленні з підручниками і не тільки глибоко розібратися в них, а й добре запам'ятати, де, що і в якому обсязі вивчати. Для цього слід зробити дидактико-методичний аналіз програм у такій послідовності:

- цілі предмета;
- завдання його вивчення в кожному класі;
- основний зміст навчання;
- методичні підходи до предмета вивчення;
- знання, вміння й навички, які контролюються на кінець року (О.Савченко).

Глибоке, всебічне знання програм та їх наочне відображення - надійні орієнтири для викладача у правильному доборі матеріалу, з'ясуванні між предметних і внутрі-предметних зв'язків, визначенні, які саме знання, вміння й навички студентів треба постійно контролювати.

Аналізуючи програми, важливо усвідомити залежність змісту кожного предмета від його цілей. Скажімо, головна мета вивчення рідної мови в початкових класах - розвиток мовлення учнів, і, отже, - вивчення всіх аспектів мови ґрунтується передусім на принципах розвитку її усної та писемної форм, а навчальний матеріал з лексики і орфографії добирається відповідно до його значущості для вдосконалення навичок мовлення.

Оскільки у виборі методів навчання визначальним є зміст, то в програмах з кожного предмета виділено провідні види діяльності саме для цієї дисципліни, скажімо, робота над змістом твору у взаємозв'язку з аналізом його образних засобів - на уроках читання; різноманітні види аналізу та вправ на зв'язному тексті - на уроках мови; спостереження й дослідницька робота - на уроках природознавства.

Тільки після глибокого аналізу можна дійти висновку,

який матеріал доцільно опрацювати із застосуванням методів проблемного навчання, а який - пояснення учителя; які знання засвоюються переважно через безпосереднє слухання та спостереження, а які - за підручником, у процесі самостійного вправлення учнів.

При викладанні теми необхідно звернути увагу студентів на необхідність здійснення аналізу навчального матеріалу, який вивчатиметься. Це допоможе виявити, що саме буде об'єктом засвоєння - нові уявлення, поняття або ж ознаки та властивості, які розширюють і поглиблюють вже сформовані знання, окреме уміння чи навичка або ж комплексний спосіб дії. Чітке визначення виду знань і мети їх засвоєння націлює на порівняльну оцінку можливостей відомих методів і прийомів навчання. Доречно наводити приклади з власного досвіду, набутого у процесі педагогічної практики.

Окремі дослідники проблеми методів навчання (Ю.Бабанський, А.Алексюк, В.Паламарчук) прийшли до висновку про те, що метод навчання у кожному конкретному випадку не вибирається (готових моделей немає), а конструється учителем. В.Бондар стверджує, що в будь-якому акті навчальної діяльності поєднується кілька методів.

Таким чином, розв'язуючи проблему вибору і поєднання методів у системі уроків і на окремому уроці, викладач має створювати оптимальні умови для активності студентів на всіх етапах опрацювання навчального матеріалу: сприймання, осмислення, усвідомлення, закріплення, застосування та узагальнення. У виборі і поєднанні методів навчання враховуються головна мета вивчення матеріалу, рівень підготовленості студентів, наявність навчального обладнання.

Методика викладання теорії виховання у ЗВО

к.п.н., доц. Денисенко В.В.

Пояснювальна записка до курсу

У сучасних умовах реформування підготовки системи освіти України набула актуальності проблема професійної підготовки викладачів закладів вищої освіти. Її розв'язання полягає у відродженні українським суспільством національної ідеї, відкритості зарубіжному досвіду, утіленні перспективних технологій розвитку, навчання, викладання у ЗВО. У цьому

II БЛОК-МОДУЛЬ

МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПЕДАГОГІКИ У ВНЗ

Методика викладання дидактики у ВНЗ – 2.1. - 2.20

- 2.1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Дидактика». Предмет і завдання курсу.
- 2.2. Методи досліджень в дидактиці.
- 2.3. Аналіз навчально-методичного забезпечення курсу «Дидактика». Підручники та посібники.
- 2.4. Принципи розробки робочої навчальної програми дисципліни «Дидактика». Розподіл часу на аудиторну та самостійну роботу.
- 2.5. Специфіка проведення лекційних занять з курсу «Дидактика».
- 2.6. Особливості організації навчально-пізнавальної діяльності студентів на семінарських заняттях.
- 2.7. Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення дидактики.
- 2.8. Критерії, методи та форми оцінювання якості знань на семінарських заняттях.
- 2.9. Вибір прийомів та методів навчання з метою ефективного засвоєння навчального матеріалу.
- 2.10. Методична характеристика теми «Зміст освіти».
- 2.11. Методична характеристика теми «Процес навчання».
- 2.12. Методична характеристика теми «Закономірності, принципи і правила навчання».
- 2.13. Методика вивчення теми «Методи навчання»: вибір і поєднання методів навчання.
- 2.14. Особливості вивчення теми «Форми організації навчального процесу»: урок, сучасні вимоги до нього.
- 2.15. Особливості вивчення теми «Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів».
- 2.16. Специфіка роботи з обдарованими студентами у процесі вивчення дидактики.
- 2.17. Творчі завдання з дидактики як засіб мотивації студентів до вивчення дисциплін педагогічного циклу.
- 2.18. Принципи розробки презентаційних матеріалів у процесі викладання курсу «Дидактика».

7.30.	Характеристика	8.23
7.31.	Характеристика	8.24
7.32.	Характеристика	8.25
7.33.	Характеристика	8.26
7.34.	Характеристика	8.27
7.35.	Характеристика	8.28
7.36.	Характеристика	8.29
7.37.	Характеристика	8.30
7.38.	Характеристика	8.31
7.39.	Характеристика	8.32
7.40.	Характеристика	8.33
7.41.	Характеристика	8.34
7.42.	Характеристика	8.35
7.43.	Характеристика	8.36
7.44.	Характеристика	8.37
7.45.	Характеристика	8.38
7.46.	Характеристика	8.39
7.47.	Характеристика	8.40
7.48.	Характеристика	8.41
7.49.	Характеристика	8.42
7.50.	Характеристика	8.43
7.51.	Характеристика	8.44
7.52.	Характеристика	8.45
7.53.	Характеристика	8.46
7.54.	Характеристика	8.47
7.55.	Характеристика	8.48
7.56.	Характеристика	8.49
7.57.	Характеристика	8.50
7.58.	Характеристика	8.51
7.59.	Характеристика	8.52
7.60.	Характеристика	8.53
7.61.	Характеристика	8.54
7.62.	Характеристика	8.55
7.63.	Характеристика	8.56
7.64.	Характеристика	8.57
7.65.	Характеристика	8.58
7.66.	Характеристика	8.59
7.67.	Характеристика	8.60
7.68.	Характеристика	8.61
7.69.	Характеристика	8.62
7.70.	Характеристика	8.63
7.71.	Характеристика	8.64
7.72.	Характеристика	8.65
7.73.	Характеристика	8.66
7.74.	Характеристика	8.67
7.75.	Характеристика	8.68
7.76.	Характеристика	8.69
7.77.	Характеристика	8.70
7.78.	Характеристика	8.71
7.79.	Характеристика	8.72
7.80.	Характеристика	8.73
7.81.	Характеристика	8.74
7.82.	Характеристика	8.75
7.83.	Характеристика	8.76
7.84.	Характеристика	8.77
7.85.	Характеристика	8.78
7.86.	Характеристика	8.79
7.87.	Характеристика	8.80
7.88.	Характеристика	8.81
7.89.	Характеристика	8.82
7.90.	Характеристика	8.83
7.91.	Характеристика	8.84
7.92.	Характеристика	8.85
7.93.	Характеристика	8.86
7.94.	Характеристика	8.87
7.95.	Характеристика	8.88
7.96.	Характеристика	8.89
7.97.	Характеристика	8.90
7.98.	Характеристика	8.91
7.99.	Характеристика	8.92
7.100.	Характеристика	8.93

Видавництво ТОВ «Борисфен-про» м. Херсон, вул. П. Орлика, 15
т/ф: (0552) 42-02-19, 26-29-73
e-mail: borisfen-pro@ukr.net
www.borisfen-pro.ks.ua

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої
продукції ХС № 76 від 02 квітня 2012 року

Підписано до друку 2.04.2018 р. Формат 60х90/16. Папір офсетний
Ум. друк. арк. 7,5. Тираж 90 прим. Зам. № 3.

Україна